

ისტორიის დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის განყოფილების მეცნიერ-თანამშრომელი

ქართული ემიგრაციის მოღვაწეობა საერთაშორისო ასაარეზო XX საუკუნის 30-იან წლებში

ყველა ეპოქას თავისი იდეოლოგია გააჩნია და ეპოქის გამონვევებიდან გამომდინარე ხშირად იცვლება იდეები და სისტემები. XX საუკუნის იდეოლოგიებს შორის საბჭოთა რეჟიმის მთავარი ამოსავალი იდეა კომუნიზმი ერთ-ერთ მძლავრ და დამკვიდრებულ ფორმას წარმოადგენდა, რომლის ძირითადი მიზანი ახალი სისტემის დაქვემდებარებაში სხვადასხვა სახელმწიფოების განწევრიანება იყო. მართალია, ეს ყოველივე მარტივად მისაღწევ საშუალებას არ წარმოადგენდა, მაგრამ საბჭოთა ხელისუფლების წარმომადგენლები მაქსიმალურად ცდილობდნენ ეს ყველაფერი რეალობად ექციათ.

რა გარემოებებმა იქონია გავლენა საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს დაპყრობაზე?

1. ა) როგორც ცნობილია, ჯერ მეფის რუსეთის და შემდეგ საბჭოთა რუსეთის დროს ხელისუფალთა მთავარ ამოსავალ მიზანს წარმოადგენდა კავკასიის და მათ შორის კონკრეტულად საქართველოს სრული დამორჩილება. მთელი XIX საუკუნის განმავლობაში მეფის რუსეთი მიზანმიმართულად ცდილობდა საკუთარი ძალაუფლების განმტკიცებას საქართველოში და ამისთვის არ ერიდებოდა ძალისმიერი მეთოდების გამოყენებას. 117 წლის მანძილზე რუსეთმა მოახერხა და საკუთარი გავლენის ქვეშ მოაქცია ქართული სახელმწიფო, რომელიც დაიმორჩილა არა მხოლოდ პოლიტიკური, არამედ რელიგიური, კულტურული კუთხითაც. ეკლესიის ავტოკეფალიის გაუქმების შემდეგ ქართველი სამღვდელოება ხელფეხმეკრული აღმოჩნდა და მიუხედავად წინააღმდეგობისა, რუსეთის ხელისუფლებამ ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია რუს ეგზარქოსებს ჩააბარა. ერთი სიტყვით, რუსეთის ხელისუფლებამ ყველა ღონეს მიმართა, რათა ქართული საზოგადოება ეროვნული ცნობიერების შესუსტებით და სახელმწიფოებრიობის გაუქმებით საკუთარი გავლენის ქვეშ მოექცია.

ვერც საქართველოს სამწლიანმა დამოუკიდებლობამ გამოიღო შედეგი და მცდელობისდა მიუხედავად 1921 წლიდან უკვე საბჭოთა რუსეთის დაქვემდებარებაში აღმოჩნდა. შეიძლება ითქვას, რომ რუსეთის 117 წლის მმართველობიდან გამომდინარე საფუძველი უკვე შექმნილი იყო და საქართველო კვლავ ახალი პრობლემების წინაშე აღმოჩნდა.

ბ) აქვე შეიძლება გაჩნდეს კითხვა, როგორია საერთაშორისო ვითარება და რას აკეთებენ დასავლეთის სახელმწიფოები საბჭოთა რუსეთის აგრესიის შესაჩერებლად. საერთაშორისო საზოგადოების ნაკლად უნდა ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ ჯერ კიდევ 1920 წელს საქართველო არ მიიღეს ერთა ლიგის წევრად. შესაძლოა, ერთა ლიგაში მიღებას რაიმე ქმედითი ნაბიჯები არც მოჰყოლოდა საქართველოსთან მიმართებაში, თუმცა ის ფაქტი, რომ დასავლეთის სახელმწიფოების უმრავლესობა გულგრილობას იჩენდა ჩვენი ქვეყნის მიმართ ამ მაგალითიდანაც ნათლად გამოჩნდა.

აქედან გამომდინარე, რუსეთს გზა ხსნილი ჰქონდა და ისიც შეჩერებას არ აპირებდა. „ვეროპის ჟანდარმი“ უკვე კავკასიაში ახალი იდეოლოგიით, ახალი ძალებით პოზიციების განმტკიცებას იწყებს.

ქართველი ემიგრანტების ბრძოლა თავისუფლების მოპოვებისათვის გრძელდება ემიგრაციაში ნასვლის შემდეგაც.

უნდა აღინიშნოს, რომ დასავლური სახელმწიფოების დამოკიდებულება საქართველოს მიმართ არაერთგვაროვანია. ბუნებრივია, ილუზია იქნებოდა ქართული ემიგრაციის წარმომადგენლებს ევროპის მხრიდან აბსოლუტურ დახმარებაზე ეფიქრა, თუმცა მოლოდინი თავიდან მაინც მეტი იყო. თითოეული სახელმწიფოს ამოსავალი პრინციპი საკუთარი ქვეყნის კეთილდღეობაზე ზრუნვაა, თუმცა ქართული ემიგრაციის წარმომადგენლებს ცდა არ დაუკლიათ მათი მხრიდან ყურადღების მისაპყრობად და დახმარების მოსაპოვებლად. ბუნებრივია, ქართული პოლიტიკური ელიტის მიზანი საქართველოს დამოუკიდებლობა და თავისუფლება იყო, თუმცა ნელ-ნელა ისიც კარგად გააცნობიერეს რა დახმარების აღმოჩენის სურვილი თუ შესაძლებლობა გააჩნდა ევროპას. ბუნებრივია, არ იქნებოდა სწორი დასავლეთის მიმართ ზედმეტად გადაჭარბებული მოლოდინი ჰქონოდა ქართულ ემიგრაციას, მით უმეტეს იმ ფონზე, როდესაც საერთაშორისო მდგომარეობა მეტისმეტად დაძაბული იყო და თითოეული სახელმწიფო საკუთარი შესაძლებლობების გამოყენების ფარგლებში ძალაუფლების შენარჩუნებას ცდილობდა.

საქართველოსთან მიმართებაში რადიკალური ნაბიჯების გადადგმას ის ფაქტიც აბრკოლებდა, რომ დასავლური საზოგადოება

ნაკლებად იყო ინფორმირებული საქართველოს, როგორც სახელმწიფოს შესახებ, რასაც განაპირობებდა, როგორც ქართული კულტურული და პოლიტიკური ელიტის შესაძლებლობის ნაკლებობა საერთაშორისო ასპარეზზე გაეტანა საქართველოს სახელი, აგრეთვე ამას ემატებოდა საბჭოთა რუსეთის განსაკუთრებული აქტიურობა მსოფლიო საზოგადოების თვალში საქართველო მის შემადგენელ ნაწილად წარმოედგინა და დაერწმუნებინა ყველა საკუთარი მოქმედებების ლეგიტიმურობაში.

ისტორიის შეფასების პროცესში, ბუნებრივია აუცილებელია ობიექტურობის დაცვა და ყოველგვარი მიკერძოების გარეშე მოვლენათა შესწავლა. როდესაც საბჭოთა პერიოდის საქართველოს შესახებ ვწერთ, ბუნებრივია, რთულია გვერდი აუარო იმ ტრაგიკულ ეპიზოდებს, რომელსაც ადგილი ჰქონდა ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში მთელი 70 წლის განმავლობაში. ობიექტურობა მოითხოვს ითქვას, რომ საბჭოთა რეჟიმმა თავისი უარყოფითი დალი დაამჩნია საქართველოს და ქართულ საზოგადოებას.

მაინც რა იყო საბჭოთა სისტემის მთავარი ამოსავალი პრინციპი?

ბუნებრივია, საბჭოთა რუსეთის მოღვაწეობა და საერთაშორისო ასპარეზზე დამკვიდრებისათვის ბრძოლა მხოლოდ 1921 წლიდან არ დაწყებულა და ამ ყოველივეს გარკვეული ჩანასახი უფრო ადრე გააჩნდა, თუმცა უნდა ითქვას, რომ თავიდანვე ნათლად გამოაჩინა თავისი აგრესიული სახე საბჭოთა ხელისუფლებამ, ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირის ჩამოყალიბებამდე. ის სტატუსი, რაც ჯერ კიდევ მეფის რუსეთმა მოიპოვა, როგორც საშინაო, ასევე საგარეო სფეროში მას აძლევდა იმის საშუალებას საკუთარი სურვილის მიხედვით ემოქმედა და ზოგერთ შემთხვევაში სხვა სახელმწიფოებისთვისაც მიეთითებინა რა პრინციპით ეარსება თუ განვითარებულიყო.

რატომ დაუშვა აშშ-მ თუ ევროპამ საბჭოთა რუსეთის აგრესორის როლში გამოჩენა და დამკვიდრება?

რთულია ცალსახად პასუხის გაცემა ჩვენს მიერ დასმულ კითხვაზე, თუმცა ფაქტი ერთია, 1921 წლიდან მოყოლებული 1991 წლამდე საბჭოთა ხელისუფლება მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა მსოფლიოში მიმდინარე პროცესების აშლასა თუ დარეგულირებაში.

როდესაც აღნიშნულ საკითხზე ვსაუბრობთ, ხაზი უნდა გაესვას იმ გარემოებას, რომ როდესაც საბჭოთა რუსეთი გამოდის ასპარეზზე აშშ განსაკუთრებული აქტიურობით არ გამოირჩევა, ის ჯერ კიდევ სრულიად არ იყო გამოსული ჯეიმს მონროს მიერ მიღებული დოქტრინის დაცვისაგან, მართალია აშშ-ს პრეზიდენტი ვუდრო

ვილსონი აქტიურად ცდილობს მიმდინარე მოვლენების დარეგულირებაში გარკვეული როლი ითამაშოს, თუმცა პირველი მსოფლიო ომის დასკვნით ეტაპზე ჩართვა გარკვეულწილად მისი პასიურობისკენ მიუთითებს. თუმცა, ალბათ უფრო სავარაუდოა, აშშ ფეხს ნელ-ნელა და მტკიცედ იკიდებდა. XX საუკუნის 20-იანი წლები კრიზისული იყო, როგორც ევროპისთვის, რომელსაც პირველი მსოფლიო ომი ახალი გადატანილი ჰქონდა მთელი სიმწვავეით, აგრეთვე აშშ-თვის, სადაც ეკონომიკური კრიზისი მძლავრობდა.

XX საუკუნის 30-იანი წლების ბოლოს დაიწყო მეორე მსოფლიო ომი და მსოფლიოსთვის კომუნიზმზე უფრო საშიში მტერი ფაშისტური გერმანია აღმოჩნდა. ამ ყოველივემ კი საბჭოთა სისტემის კიდევ უფრო მეტ განმტკიცებას შეუწყო ხელი.

მიუხედავად იმისა, რომ XX საუკუნის 30-იან წლებში საქართველოში მასშტაბურ გამოსვლებს ადგილი არ ჰქონია, ქართულ ემიგრაციას არ შეუწყვეტია ბრძოლა საქართველოს სახელის საერთაშორისო ასპარეზზე გატანისათვის და მხარდამჭერების მოპოვებისათვის.

საქართველოს სახელის საერთაშორისო ასპარეზზე გატანის ამსახველია სიმონ მდივნის წერილები ვარშავიდან ნოე ჟორდანიასა და აკაკი ჩხენკელისადმი და ანდრია გუგუშვილის წერილები ლონდონიდან აგრეთვე აკაკი ჩხენკელისადმი. 1930 წლის 5 სექტემბრის სიმონ მდივნის გზავნილში საუბარია შემდეგ საკითხებზე: „ამჟამად აქ ჩვენს მდგომარეობას ფესვები მაგარი აქვს, თუმცა როგორც ყოველგვარ მცენარეს ხან დიდი სიცხე და ხან გამუდმებული წვიმა ანუხებს, ისე ჩვენ მდგომარეობას აქვს თავისი ღრუბლიანი დღეები და ხან ქარიშხალის ცუდ გავლენას განიცდის. ვინ არის დამნაშავე? ჩემი აზრით, ორივე მხარე, მეტი წილი ჩვენია.

1. ჩვენი მეგობრები შიშობენ, რომ საქართველოს სოციალ-დემოკრატია ინტერნაციონალის და რუსეთის სოციალისტური პარტიების ზეგავლენით რუსეთის ორიენტაციას არ დაბრუნებოდა. ვინ უწყობდა ამ შიშს ხელს? ჩვენი ოპოზიცია, დაურიდებელი დავა ჩვენ მოკავშირეებთან, ვერაგობა ზოგიერთი ჩვენი მოკავშირეებისა და რუსეთის სოციალისტური პრესის იერიშები სოციალ-დემოკრატის წინააღმდეგ და ამისდა მიხედვით შესაძლებლობა რუსეთის დემოკრაციასთან შეთანხმებისა დამოუკიდებლობის დათმობით.

ჩვენი მეგობრები მოკლებული არიან ჩვენ ჟურნალ-გაზეთებს თვალყური ადევნონ. არ ყავთ სანდო და ქართული ენის მცოდნე პირი. ყოველგვარ ჩვენ ნაწერ მასალას ისინი აგროვებენ ან ჩვენი ოპოზიციონერების შემწეობით ან კიდევ დროგამოშვებით რუსულ

გაზეთების საშუალებით. ჩვენ თავად ერთხელაც არ მოგვიწოდებია თარგმანი იმ მასალისა, რომელიც ჩვენ ჟურნალ-გაზეთებში იბეჭდებოდა და ეხება ინტერნაციონალში და რუსულ სოციალისტურ და დემოკრატიულ პარტიებთან ქართული სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ბრძოლას“ [1, 3].

1934 წლის 9 მარტის ლონდონიდან გაგზავნილი ანდრია გუგუშვილის წერილში აღნიშნულია: „პირველ ყოვლისა, უნდა ითქვას, რომ აქ, ლონდონში და მით უმეტეს ინგლისში საერთოდ, საზოგადოებრივი აზრი საქართველოს შესახებ სრულებით არ არსებობს.

საჭიროა, მაშასადამე საზოგადოებრივი აზრის დამუშავება.

საზოგადოებრივი აზრის დასამუშავებლად აუცილებლად საჭიროა წესის ან საზოგადოების დაარსება.

საჭიროა დაარსდეს ორი სერიოზული საზოგადოება, მნიშვნელოვან პირთა ხელმძღვანელობით, რომელთა გარშემო ძალას შემოიკრებენ პროქართული და პრო კავკასიური ელემენტები.

ერთი უნდა იქნეს წმინდა ლიტერატურულ-ისტორიული საზოგადოება და მეორე – წმინდა პოლიტიკური.

ლიტერატურულ-ისტორიული საზოგადოების მიზანი იქნება გააცნოს ინგლისს საქართველოს ისტორია, ლიტერატურა, კულტურა, ერთი სიტყვით მთელი მისი საყურადღებო წარსული; მისი ღირსებანი და ღირებულება, როგორც ერისა და სახელმწიფოსი.

პოლიტიკური საზოგადოების მიზანი კი – ბრძოლაა ჩვენი ერის უფლებათა აღდგენისათვის.

პოლიტიკური მუშაობა რომ სავსებით ნაყოფიერი იქნეს საჭიროა მისი მტკიცე ნიადაგზე მტკიცე მიზნით დაყენება და ვინაიდან ესენი აქ ჩვენ სრულებით არ გვიცნობენ, არ იციან რა არაფერი ჩვენი ეროვნულ-კულტურული ღირსებისა და მოთხოვნებისა. ასეთ პოლიტიკურ მუშაობას წინ უნდა უძღოდეს კულტურული მუშაობა, საზოგადოებრივი აზრის დამზადება.

მიზანშეწონილობისათვის საჭიროა პირველად ლიტერატურულ-ისტორიული საზოგადოება დაარსდეს და მხოლოდ შემდეგ, როდესაც ეს საზოგადოება ფეხს მოიდგამს – და ამას არ უნდა მოუწოდეს 6-12 თვის მეტი – ამავე საზოგადოების წევრთა მიერ და ინიციატივით პოლიტიკური საზოგადოება. პოლიტიკური საზოგადოების დაარსება დღესაც შეიძლება, რასაკვირველია, მაგრამ ნიადაგის მოსამზადებლად ამასაც დასჭირდება კულტურული მუშაობა, საქართველოს ვინაობის ახსნა და საზოგადოებრივი აზრის, ვთქვათ, აღზრდა. ამიტომ უფრო მიზანშეწონილი იქნება ამ ორი მიზნის განცალკევება.

ორი ერთმანეთისგან დამოუკიდებელი საზოგადოების დაარსება კიდევ იმიტომ არის კარგი, რომ ბევრია ხალხი, რომელიც პოლიტიკურ საზოგადოებაში არ ჩაენერება, მაგრამ კულტურულ საზოგადოებაში ჩაენერებოდა. კულტურულ საზოგადოებაში საქართველოსთან უკვე კარგად გაცნობილი ნევრი, რა თქმა უნდა, დროის განმავლობაში, საქართველოს პოლიტიკაშიც დაინტერესდება, ამნაირად ბოლოს იგიც გახდება ჩვენი პოლიტიკური თანამგრძობი“ [2, 9-10].

XX საუკუნის 40-იან წლებში პარიზში დაარსდა „თავისუფალ ქართველთა კავშირი“, რომელსაც შემდეგი გეგმა გააჩნდა: „თავისუფალ ქართველთა კავშირს არა აქვს არავითარი პარტიული, ჯგუფური ხასიათი: ე. ი. ის მიზნად არ ისახავს ერის შინაგან პოლიტიკურ და სოციალურ წყობის საკითხებს სურს:

1. მისცეს საშუალება გაერთიანებულ მუშაობისა ყოველ ლტოლვილ ქართველს, რომელიც ეროვნულ სიმაღლეზე დადგება და საქართველოს განთავისუფლების საკითხს მთავარ მიზნად დაისახავს.

2. რუსეთის მიერ დაპყრობილ ერთა ლტოლვილების ოჯახში შესვლა და გაერთიანებულ ძალით ეროვნულ უფლებების მოპოვება.

3. საქართველოს საკითხის დამუშავება და დასმა ყოველ იმ ძალების და სახელმწიფოების წინაშე, რომლებიც წინ გადაუდგნენ, ან გადაუდგებიან რუსეთის წითელ იმპერიალიზმს.

4. დროისა და პირობების შერჩევით საქართველოს შესახებ მემორანდუმების შემუშავება და წარდგენა ამა თუ იმ ქვეყნის ოფიციალურ უწყებათა, ორგანიზაციათა, პასუხისმგებ პიროვნებათა წინაშე და საერთაშორისო დანესებულებათა მიმართ.

5. უცხოელ მწერლობა-პრესა-რადიო-სინემასთან მუდმივი კავშირი და მათი საშუალებით ეროვნული საკითხის გაშუქება.

6. ეროვნული შინაარსის მოხსენებებით გამოსვლა როგორც ქართულ, ისე უცხო საზოგადოებაში და საერთოდ კულტურულ მუშაობის წარმოება [როგორც: სამშობლო სინამდვილის შესწავლა, ახალგაზრდობის მოვლა და მისი ეროვნული მომზადება და სხვა.].

7. მუდმივი კავშირის შექმნა და განზრახულ მუშაობაში ჩაბმა სხვადასხვა ქვეყანაში გადახვენილ ქართველ ლტოლვილებისა.

8. სახიფათო მოვლენების შემთხვევაში: ემიგრაციაზე ზრუნვა მისი ფიზიკურ და მორალურ გადარჩენის მიზნით“ [3].

ევროპაში ჩამოყალიბებული პრომეთეული მოძრაობის მთავარი ამოსავალი პრინციპი 1937-1938 წლებში შემდეგი იყო: „პრომეთეული მოძრაობის საერთო ფრონტი არის ნაციონალური ხასიათის, რა-

იცა აერთებს ყველა ჩაგრულ ერებს. იდეოლოგიური პლატფორმა არის დამარღვეველი და გამთიშველი ელემენტი. ვერც ერთი ერი და მისი ორგანიზაცია თავზე ვერ მოახვევს მეორე ერს რეჟიმს, ეს არის თვითეული განმათავისუფლებელი ერის საშინაო საქმე. ჩვენი შემწე და თანამგზავრია ყველა იმ სფეროებში, ვინც ებრძვის რუსეთის მთლიანობას და ითხოვს ჩაგრულ ერთა განთავისუფლებას, მიუხედავად ამ სფეროების იდეოლოგიისა და რეჟიმისა. კავკასიის კონფედერაციული საბჭო აგებულია არა მარტო ნაციონალურ ერთობაზე, არამედ ამასთანავე იდეოლოგიურ ერთობაზედაც, რაც იყო მიღებული კავკასიის პირველ კონფედერაციაზე 1935 წელს და გამოქვეყნებულია“ [4, 3].

აკაკი ჩხენკელის მონაცემებით 1946 წლისთვის ქართველ ემიგრანტთა რაოდენობა საზღვარგარეთ ასე გამოიყურებოდა: 1. საფრანგეთში – 1500; 2. გერმანიაში – 500; 3. იტალიაში – 300; 4. ინგლისში – 100; 5. ბელგიაში – 70; 6. საბერძნეთში – 35; 7. ისპანიაში – 50; 8. თურქეთში – 20; 9. ირანში – (თეირანში – 100) – 300; მანჯურიაში (ხარბინი) – 5000; სულ: 7. 475; არიან გაფანტულად ლტოლვილნი სკანდინავიაში, შაჰაიში და სხვაგან“ [5, 2].

ემიგრაციაში ნასვლის პერიოდიდან მოყოლებული ქართული პოლიტიკური ელიტის წარმომადგენლები ყოველნაირად ცდილობდნენ დასავლეთის დანტიერესებას საქართველოთი, მის გაცნობას საერთაშორისო საზოგადოების წინაშე, მისი საჭიროების გამოკვეთას და მისი გეოპოლიტიკური მნიშვნელობის წინა პლანზე წამოწევას. აღნიშნულის საჭიროება მეტად დიდი იყო, რადგან დასავლური სახელმწიფოების წარმოდგენა საქართველოსთან მიმართებაში პირველ რიგში საბჭოთა რუსეთის მიერ მიწოდებული ინფორმაციიდან გამომდინარეობდა, ეს უკანასკნელი კი ბუნებრივია ყველა ღონეს ხმარობდა საკუთარი ლეგიტიმურობის დასამტკიცებლად.

ქართველი ემიგრაციის წარმომადგენლებს შორის მიმოწერიდან ნათლად ირკვევა მათი აქტიურობა საქართველოს როგორც სახელმწიფოს გასაცნობად საერთაშორისო ასპარეზზე, რის საჭიროებაც ნამდვილად აუცილებელი იყო, რადგან, როგორც უკვე აღვნიშნე საბჭოთა რუსეთი მაქსიმალურად ცდილობდა საკუთარი უფლებების სამართლიანობის დამტკიცებას და ხშირ შემთხვევაში არასწორი ინფორმაციის მიწოდებასაც კი არ ერიდებოდა დასავლური სახელმწიფოებისადმი. ეს პირველ რიგში უკავშირდებოდა იმ ფაქტს, რომ საერთაშორისო საზოგადოება დაერწმუნებინა მის მიერ განხორციელებული ქმედებების საჭიროებაში კავკასიასთან და კერძოდ, საქართველოსთან მიმართებაში.

რა მეთოდებს მიმართავდა ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია აღნიშნული მდგომარეობის შესაცვლელად?

როგორც საარქივო მასალები, ემიგრანტული პრესა მოწმობს, ქართული პოლიტიკური ელიტის წარმომადგენლები აქტიურად ცდილობდნენ საკუთარი უფლებების ლეგიტიმაციას, საქართველოს სახელის საერთაშორისო ასპარეზზე გატანას, დასავლელი პოლიტიკოსების და არა მარტო, დარწმუნებას საქართველოს დამოუკიდებლობის აუცილებლობაში. ეს პროცესი განსაკუთრებული გამომხატველობით გამოიჩინოდა XX საუკუნის 20-იან წლებში მიმდინარე საერთაშორისო კონფერენციებზე, თუმცა აღნიშნული ქმედება არც შემდგომი წლების განმავლობაში შენელებულა.

მართალია, ქართული ემიგრაციის წარმომადგენლებს შორის არსებობდა გარკვეული განსხვავება პოლიტიკურ მსოფლმხედველობას შორის, თუმცა მიზანი ერთი იყო: დასავლური საზოგადოების დარწმუნება მათი საერთაშორისო მხარდაჭერის მოსაპოვებლად.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. საქართველოს ეროვნული არქივი, ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 1831, აღნ. 2, საქმე №170.
2. საქართველოს ეროვნული არქივი, ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 1831, აღნ. 2, საქმე №290.
3. საქართველოს ეროვნული არქივი, ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 1831, აღნ. 2 საქმე №294.
4. საქართველოს ეროვნული არქივი, ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 1831, აღნ. 2, საქმე №178.
5. საქართველოს ეროვნული არქივი, ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 1831, აღნ. 2, საქმე №261.

Nato Songhulashvili

*Doctor of History, Ivane Javakhishvili
Tbilisi State University, Ivane Javakhishvili
Institute of History and Ethnology, scientist-
researcher of the Department of Modern
and Contemporary History*

**Georgian Emigration in the International Relations
(30s of the XX century)**

Summary

There are many scientific works dedicated to the Soviet system in the Georgian and foreign historiography, and accordingly there occur various positions and attitudes. Hence, it is difficult and at the same time necessary to view the issues related to this period from a different angle and carry out new, objective research, find comprehensive answers to various questions, which still necessitate investigation.

The events, which had place in the period of 1921-1991, have often become the objects of scientific research and there is immense specialist literature in this regard. However, the time transforms the attitudes towards the facts, evaluation trends also change, and in a concrete period, it becomes necessary to reconsider and reveal the tabooed facts of history. The ideological survivals of the Soviet system still affect the mentality of the part of the post-Soviet society. This situation is favored by unilateral coverage of the information and the ignorance of definite historical sources by the wide circles of the society. The monographs of the Soviet times are mainly subjective and correspond to the standards of the ideology of the epoch.